

Nafar Kronika

Martxelo Sotes

Pompaelo

Iruñea erabat erromatarra izan zen garai batean. Esaldi potoloa, e? Kontuz, bada, horrelako baieztapen pisutsu horiekin (astun horiekin), normalean ez baitute ñabardura «arinendako» tarterik uzten. Nolabait esatearren, egun «Iruñea erabat espainola da» edo «Iruñea erabat euskalduna da» esatea bezain faltsua izanen litzateke. Orain artean, ordea, ezin izan da horrelako sententziarik esan, eta ez da Nafarroan esaldi potoloen maitaleak ez ditugulako izan. Beste bi arrazoi daude. Baskoiek euren txima luzeak larruzko xingolaz hartuta zeramaten gizaseme-alabak omen ziren, puruak, garbiak, latinak kutsatu gabeak, eta erromatarrek sekula ez zituzten menperatu. Horixe zioen bederen historiografia erromantiko moduko batek. Historialari ofizialistek, aitzitik, *Saltus* eta *Ager* horien berri eman digute urteetan. *Ager* erromatarren menpe gelditu bazen ere, *Saltus* hura ez omen zitzaien erromatarrei batere deigarri iruditu eta han utzi zituzten baskoiek, bake santuan, urtxintxak oihanean bezalaxe, jauzika.

Hara non, eta Iruñeko erdi-erdian pisuzko arrasto erromatarrek aurkitu dituzte. Ñabardurak zehazteko tenorea heldu da. Katedralaren azpian tenplu erromatarra aurkitu omen zuten. Honek ziurrenik Maria Angeles Mezkititzen, Nafarroako Museoa-ren zuzendari ohiaren, beldurrak eraginen zituen, Erromatartzearen historialari ofizialista izan delakoz betidanik. Baina bizitza osoko tesia aldatzera derrigortu duena Gazteluko plazako aurkikuntzak izan dira, ditzosozko bainuetxea bame. Ez da harritzekoa bainuak aurkitu izana, ikastolan azaldu ziguten: nonbaitetik etorriko baitzen Mañueta kalearen izena.

Akaso orduko Iruñea, orduko Pompaelo ez zen hiri handia izanen; ez zen Emerita eta Caesar bezain *Augusta* izanen (egungo Merida eta Zaragoza, hurrenez hurren), baina Runa gaineko ordokitxoan zabalera polita (katedralatik Gazteluko plazarainokoa bederen) izan zuen hiria izan zen, zalantzarik gabe. Eta, portzierto, euskarak eta latinak elkarrekin eman zuten denbora luzez, elkar kutsatzen, elkar aberasten. Gaztelaniaz egiten dutenek eman diote minik gehien euskarari eta ez *latindunek*.

Hiri bati nortasun gehien ematen diona bere alde zaharra izaten da. Noski, Iruñeko Udalean aski konformatzen dira sanfeminek ematen diguten izenarekin, eta enegarren aldiz aukera polita galdu dugu gure hiria ezagunagoa, bisitagarriagoa, aberatsagoa izan dadin. Noiz arte jarraituko dute hiria despersonalizatzen? Noiz berrituko dituzte, garantzian eta hedaduran, Europako bigarren gotorleku eta harresi taldea direnak? *Quo usque tandem Barcina abutere patientia nostra?*

gure aukerak

MUSIKA

- **Ibero:** Doctor Robert taldeak The Beatlesen doinuak eramanez dituzte bihar, 22:00etan, Atostarra etxera.
- **Bera:** Onddo eta Ziorek taldeek joko dute bihar kultur etxean, 22:30ean.
- **Lizarra:** RIP eta Iskanbila taldeek kontzertua emanen dute bihar gaztetxean, 23:00etan.
- **Larraga:** El Color de la Duda taldeak Ibiza tabernan joko du bihar, gaueko hamabietatik aurrera.

BERTSOLARIK

- **Berriozar:** Amets Arzallus eta Sustrai Colina bertsolariekin, afaria egingen dute gaur, 21:30ean, Zulo Alai elkartearen Txartelak Goaz eta Herria tabernetan eta euskaltegian (948-300602) dira salgai.
- **Altsasu:** Bihar, 21:30ean, Bieirik elkartearen Iñigo Olaetxea, Aritz Saragueta, Mikel Altzuart eta Eneko Lazkoz.
- **Zugarramurdi:** Bihar, 21:30ean, pilotalekuko jatetxean: Bittor Elizagoien, Joxema Leitza, Julen Zelaia eta Josetxo Etxenike.

ANTZERKIA

Bera: Igandean, Lamixine BAT taldeak *Ahatetxo itsusia* ipuinaren bertsio librea eskainiko du 18:00etan, kultur etxean.

HITZALDIA

- **Altsasu:** Txuri Ollo eta Mikel Azkunek Argentinako egoerari buruzko hitzaldia emanen dute gaur Gure Etxean, 19:30ean.
- **Bera:** *Bidaia bat liburu* etara zikloaren baitan, Harkaitz Cano idazleak *Piano gaian* gosaltzen bere azken liburua aurkeztuko du gaur, 19:30ean, kultur etxean.

- **Elizondo:** Erdizko harrobiari buruzko batzar irekia egingen da gaur Arizkunenean, 20:00etan.
- **Iruñea:** Asteazkenean, Xamar idazlea euskararen ekologiari ariko da 10:30ean, Campion euskaltegian.
- **Iruñea:** Asteazkenean, Sabino Cuadra Lasarte Porto Alegrek Foroan ikusitakoez solastatuko da Zaldiko Maldikon, 20:00etan.
- **Berriozar:** Ostegunean, Xabier Olarra itzultzaileak *Uzta gorria* liburuaz hitz egingen du liburutegian, 19:30ean.

ZINEMA

- **Iruñea:** Gaur, Karrikiren zinemaldiaren barnean, *El Bola* filma emanen dute euskaraz Golem-Baiona zinematokietan, 20:30ean.

IKASTAROAK

- **Iruñea:** Askagintzak, droga-menpekotasunari aurre egiteko herri erakundeak, sexualitate ikastaroa antolatuko du martxoeko ostegunetarako. Izen ematea eta informazioa, 948-133918 telefonoan.

ERAKUSKETAK

- **Zizur Nagusia:** Tony Grady artistaren *Guernicaflexia*, *Picasso gogoan eta eskuetan* erakusketa kultur etxean izanen da hilaren 10a arte, lanegunetan 19:00etatik 21:00etara eta jaiegunetan 12:00etatik 14:00etara.
- **Atarrabia:** Olga Izkoren *Tunez* argazki erakusketa kultur etxean ikusten ahal da hilaren 15a arte, astelehenetik ostiralera, 17:00etatik 21:00etara.

BESTELAKOAK

- **Astiz:** Gazteriaren Kontseiluak

droga-menpekotasunaren inguruko gazte topaketak egingen ditu martxoaren 8tik 10era, Haizea aterpean. Izena emateko, deitu 948-2348 telefonora.

- **Atarrabia:** Arbolaren Eguna

ospatuko dute bihar Ribed parkean: murru baten margotzea (10:30); txokolate jatea (11:00); zuhaitzen landatzea (11:30); kilikiak eta Zintzarri txaranga (12:15).

Asteko erakusketa

EGUNKARIA

Artzai

Zer: Jose Mari Pastor 'Artzai' margolariaren olio eta akuarela lanak.

Non: Mutiloagoitiko kultur etxea.

Noiz arte: Martxoaren 3a arte.

Ordutegia: Gaur 18:00etatik 21:00etara, bihar 19:00etatik 21:00etara eta igandean 12:00etatik 14:00etara.